

Nowy fundusz dla sektora rybackiego: (w końcu) mamy porozumienie!

Życzenia Bożonarodzeniowe, które złożyłem Państwu w poprzednim numerze *Wiadomości Rybackich*, nie do końca się spełniły – litewska prezydencja Rady UE nie zdołała zakończyć trilogów nad Europejskim Funduszem Morskim i Rybackim (EFMR). Ostatnia runda negocjacji, tuż przed Świętami, zakończyła się mało optymistycznie: Parlament i Rada rozstały się uzgodnionszy protokół rozbieżności. Dał znać o sobie temperament sprawozdawcy i głównych negocjatorów po stronie Parlamentu, negatywnie odbierających zdecydowane stanowisko Rady, a także, w niektórych sprawach, Komisji Europejskiej.

Początek stycznia wydawał się najtrudniejszym momentem negocjacji. Obie strony, zdając sobie sprawę z ryzyka związanego z bardzo już dużym opóźnieniem funduszu¹, nadal nie wydawały się skłonne do wzajemnych ustępstw, niezbędnych dla osiągnięcia porozumienia. Rozmów nie ułatwiała to, że już bardzo niewiele czasu zostało przed rozpoczęciem kampanii wyborczej do Parlamentu.

Okolo połowy stycznia, sprawy zaczęły przybierać nieco lepszy obrót: pojawiły się informacje o nieformalnych spotkaniach, mających na celu ocieplenie atmosfery negocjacyjnej. Cały czas dominowała jednak aura niepewności. Rozpoczęte na poziomie technicznym przygotowania do „trilogu ostatniej szansy” dawały jednak pewne podstawy do optymizmu. Ostatecznie, w wieczornych godzinach 28 stycznia udało się osiągnąć porozumienie w najbardziej spornych sprawach, czyli sposobie alokacji budżetu funduszu

na poszczególne cele oraz warunkach wsparcia dla wymiany silników. Zorganizowany 1 lutego trilog „techniczny” przyniósł natomiast porozumienie we wszystkich pozostałych do rozstrzygnięcia sprawach.

Z formalnego punktu widzenia, nie jest to koniec prac nad funduszem. W momencie oddawania *Wiadomości Rybackich* do druku, nie były jeszcze dokładnie znane wszystkie elementy ostatecznego porozumienia. Parlament Europejski i Rada muszą jeszcze formalnie przyjąć wyniki negocjacji. Przed publikacją, poszczególne wersje językowe rozporządzenia muszą jeszcze zostać wspólnie dopracowane przez prawników-lingwistów Rady i PE. Publikacji należy się więc spodziewać najwcześniej późną wiosną.

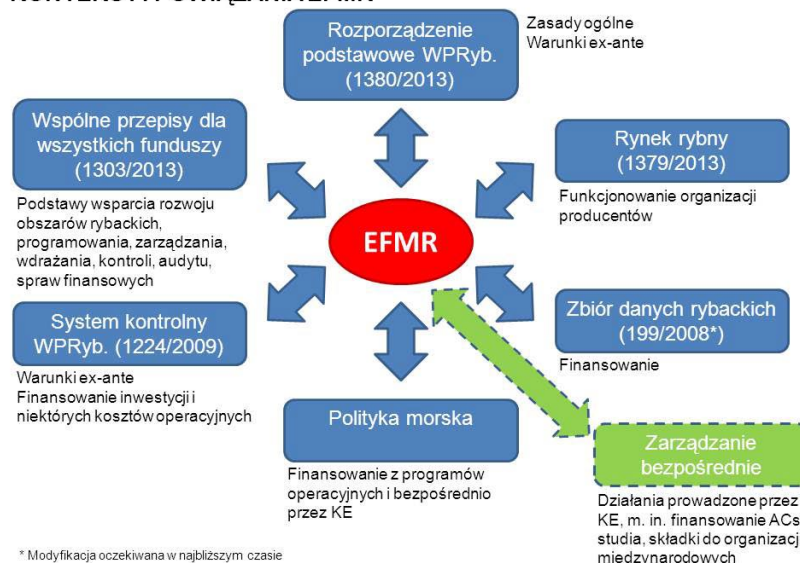
Co do zasady, nowy fundusz ma służyć wdrażaniu zreformowanej *Wspólnej Polityki Rybackiej*. Bardzo ważną nowością w stosunku do poprzedniego funduszu jest więc architektura, znacznie bardziej skomplikowana i obejmu-

jąca, oprócz wsparcia polityki morskiej, wszystkie elementy WPRyb. wymagające finansowania z unijnego budżetu, w tym przede wszystkim finansowanie działań kontroli rybołówstwa i zbioru danych rybackich. Sytuację ogólnie obrazuje poniższy schemat. Strzałki oznaczają podwójną zależność: z jednej strony, instrumenty prawne wokół EFMR przemożnie wpływają na proces programowania i wdrażanie funduszu; z drugiej, fundusz ma zasadniczą rolę w dobrym wypełnianiu zobowiązań nakładanych na państwa członkowskie przez te instrumenty.

Ze względu na bardzo dużą objętość (131 artykułów) i stopień skomplikowania nowego funduszu, najważniejsze z punktu widzenia sektora rybackiego wyniki negocjacji zaprezentowane zostały skrótowo w formie tabel 1 i 2. Są one oparte o wstępne informacje. Należy podkreślić, że będą one jeszcze przedmiotem wyborów strategicznych, dokonywanych podczas przygotowywania i negocjacji nowego programu operacyjnego – przede wszystkim na szczeblu krajowym, a następnie z Komisją Europejską.

W działaniach dla rynków, przetwórstwa, portów, lokalnych grup rybackich jest generalnie znacznie mniej zmian w stosunku do EFR niż w opisanych sektorach, na których skoncen-

KONTEKST I POWIĄZANIA EFMR

¹ Inne, wielokrotnie większe fundusze, mają już opublikowane swoje „podstawowe” rozporządzenia, a prace nad rozporządzeniami wykonawczymi i programami operacyjnymi idą pełną parą.

Tabela 1.

Rybołówstwo morskie	
Partnerstwo nauka-rybacy	• Cel: transfer wiedzy do rybaków • Wsparcie dla tworzenia platform współpracy, projektów pilotażowych, zbierania danych, rozpowszechniania wiedzy i wyników badań • Szerokie grono beneficjentów
Poprawa stanu zasobów ryb, ochrona środowiska morskiego	• Wsparcie dla projektowania i wdrażania środków zarządczych/ochronnych przyjmowanych m.in. w ramach regionalizacji, w tym dla obszarów Natura 2000. Wsparcie dla udziału rybaków i innych zainteresowanych stron • Promocja zwiększania selektywności sieci i innych sposobów redukcji oddziaływania rybołówstwa na środowisko morskie • Zarybienia finansowane tylko w przypadku, gdy są przewidziane w prawie unijnym • Wsparcie działań zmniejszających szkody wyrządzane przez drapieżniki (pod warunkiem, że nie stanowią zagrożenia dla samych drapieżników) • Oczyszczanie przez rybaków morza, m.in. z zagubionych sieci • Inwestycje wdrażające zakaz odrzutów • Innowacyjne działania ochronne • Poprawa dobrostanu ryb
Innowacje	• Szeroko zdefiniowany zakres wsparcia • Działania muszą być realizowane we współpracy z instytucjami naukowymi lub administracją • Wyniki działań muszą być publikowane
Doradztwo	• Ekologiczne, techniczne lub biznesowe • Działania muszą być realizowane przez beneficjentów z odpowiednimi kwalifikacjami • Możliwość uzyskania dotacji mniejszej niż 4 tys. € w procedurze uproszczonej
Dywersyfikacja i młodzi rybacy	• Dywersyfikacja możliwa zarówno przy pozostaniu w sektorze rybackim, jak całkowitym wyjściu poza sektor • Młodzi rybacy mogą uzyskać wsparcie na zakup używanego statku • Maksymalne wsparcie: 75 tys. €
Zarządzanie kwotami	• Wsparcie dla projektowania, oceny, wdrażania i monitorowania krajowych systemów podziału kwot połowowych • Beneficjenci: administracja lub osoby/organizacje uznane przez PCz.
Modernizacja	Możliwa w celu poprawy jakości produktów, bezpieczeństwa na morzu, zagospodarowania niechcianych połowów w kontekście zakazu odrzutów – na pokładzie statku
Wymiana silników (w celu zapobieżenia zmianom klimatu)*	• Tylko dla segmentów floty, w których potwierdzono brak nadmiernej zdolności połowowej • Zawiera wsparcie na plany budowy nowych statków • Bez redukcji mocy silników dla statków poniżej 12m; redukcja mocy o 20% statków 12-18m, o 30% dla statków 18-24m • 60% wsparcia ma być skierowane do małej floty przybrzeżnej
Złomowanie*	• Tylko do końca 2017 r. • Segment floty, w którym jest stosowane, musi mieć potwierdzoną nadmierną zdolność połowową (por. Art. 22 rozporządzenia podstawowego) • Tylko dla jednostek aktywnych przez minimum 90 dni w roku
Zawieszenie działalności połowowej*	• Możliwe tylko dla stad objętych planami długoterminowymi lub środkami nadzwyczajnymi • Maksymalnie na okres 6 miesięcy w całym okresie programowania • Tylko dla jednostek aktywnych przez minimum 120 dni w roku

* Maksymalna łączna alokacja: nie więcej niż 15% wartości programu operacyjnego

trowały się negocjacje. Z tego względu, tabela 3 zawiera informację o głównych różnicach w stosunku do poprzedniego okresu programowania.

Kształt nowego funduszu dość dokładnie odzwierciedla nowe trendy w unijnej polityce rybackiej, sformułowane w nowym rozporządzeniu podstawowym: oparcie zarządzania

rybołówstwem o plany długoterminowe, wprowadzenie zakazu odrzutów, ściślejsze powiązanie z ochroną środowiska, większy nacisk na rozwój akwakultury i wartość dodaną produktów rybnych, promocję dialogu rybaków z naukowcami i organizacjami pozarządowymi, wreszcie rolę regionalizacji w procesie decyzyjnym.

Do przeszłości należy odrębność zarządzania rybołówstwem i wdrażania funduszu, co sprawia, że zarówno administracja, jak i beneficjenci środków mogą się spodziewać większych obowiązków raportowania i udowadniania, że wspierane z EFMR inwestycje mieszczą się w globalnej strategii nakreślonej w reformie WPRyb. Na poziomie

Tabela 2.

Akwakultura – warunki ogólne: • Nowe inwestycje produkcyjne powyżej 50 tys. € muszą mieć studium wykonalności • Konieczne jest udowodnienie dobrych perspektyw rynkowych • Brak wsparcia dla ryb GMO • Obostrzenia dla inwestycji w morskich obszarach chronionych	
Inwestycje produkcyjne	• Dywersyfikacja gatunkowa • Poprawa bezpieczeństwa i jakości produktów, dobrostanu zwierząt i warunków pracy • Sprzęt chroniący przed drapieżnikami • Redukcja negatywnego lub zwiększenie pozytywnego wpływu na środowisko • Przywracanie produkcyjnej funkcji stawów • Poprawa jakości i optymalizacja zużycia wody • Zwiększanie efektywności energetycznej, w tym przez stosowanie odnawialnych źródeł energii • Wsparcie dla nowych hodowców
Innowacje	Podobnie jak w rybołówstwie morskim
Zwiększenie wartości dodanej	• Wsparcie przetwórstwa i sprzedaży lokalnej • Działania komplementarne niezwiązane bezpośrednio z produkcją • Doradztwo biznesowe, techniczne, ekologiczne (podobne warunki jak w rybołówstwie morskim) • Poprawa warunków dla tworzenia nowych gospodarstw* • Ochrona przed drapieżnikami* • Wsparcie realizacji planów zwalczania chorób ryb oraz zwiększenia bezpieczeństwa zdrowotnego gospodarstw • Wsparcie dla systemów ubezpieczeń
Działania proekologiczne	• Inwestycje w produkcję ekologiczną • Rekompensaty dla gospodarstw mających pozytywny wpływ na środowisko

* Wsparcie dla działań realizowanych przez administrację lub wyznaczone do tego podmioty

Tabela 3.

Pozostałe działania	
Rynki	• Tworzenie organizacji producentów • Lokowanie na rynku: niechcianych połowów (w kontekście zakazu odrzutów), produktów uzyskanych z niewielkim wpływem na środowisko oraz ekologicznych • Uzyskiwanie certyfikatów o uznanej pozycji na rynku lub oznaczeń geograficznych UE • Działania zwiększające przejrzystość rynku oraz badań rynkowych • Kampanie promocyjne • Przechowanie produktów rybołówstwa przez organizację producentów – do 2% średniej produkcji organizacji producentów; działanie zostanie wycofane po 2019 r.
Przetwórstwo	• Ograniczenie bezpośredniego wsparcia tylko do małych i średnich przedsiębiorstw; większe firmy mogą korzystać tylko ze wsparcia przy pomocy instrumentów inżynierii finansowej* • Wsparcie na przetwórstwo gatunków dotychczas stanowiących odrzuty
Porty	Główną nowością jest nadanie priorytetowego charakteru inwestycjom wdrażającym obowiązek wyładunkowy; wsparcie dla małych przystani rybackich będzie ograniczone tylko do modernizacji
Lokalne grupy rybackie (rozwój lokalny kierowany przez społeczność, RLKS)	• Ogólne przepisy zawarto w Art. 32-35 rozporządzenia 1303/2013 • Negocjacje w trilogach są mniej zaawansowane niż w innych obszarach • Nie są spodziewane zasadnicze zmiany w stosunku do Osi 4 EFR, • Nowością jest rozszerzenie zastosowania RLKS na politykę spójności UE. • LGD będą miały możliwość wdrażania wielofunduszowej strategii, tzn. takiej, która korzysta ze środków więcej niż jednego funduszu objętego WRS. • Stosowanie instrumentu RLKS jest dobrowolne dla polityki spójności (EFS i EFRR) i polityki rybackiej, a obligatoryjne dla wspólnej polityki rolnej (min. 5% środków EFRROW).

* Art. 37 i 38 rozporządzenia PE i Rady 1303/2013

krajowym będziemy mieć nieco mniej swobody programowania. Ilość powiązań z innymi instrumentami prawnymi i zarządczymi UE, także raczej nie uprości pracy beneficjentów i administracji.

Jednocześnie, fundusz jest jednak wielką szansą na modernizację, re-strukturyzację i dalszy rozwój naszego sektora rybackiego. Obyśmy dobrze wykorzystali tę szansę.

Artykuł odzwierciedla jedynie osobiste poglądy autora. Informacje o wynikach negocjacji mają charakter wstępny.

Marcin Ruciński